

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

808. 24	Пулатов Шерзод Аббозович	Межэтнический диалог и переговорные процессы в полиэтничном Казахстане: институциональные практики и политико-правовые основы	3603
809. 25	Сатвалдиев А.Г.	Қазақстандық этносаясатта «жанубий қозғалыс» газетінің алар орны және түрлі кезеңдердегі мемлекеттік саясаттың оның контентіне әсері	3608
810. 26	Токенов А.С.	Социальный капитал и доверие в казахстанском обществе: к вопросу о влиянии этнической структуры	3613
811. 27	Узарова Л.М.	Особенности коммуникации в сфере этномедиации	3617
812. 28	Урстенова Д.Д.	30 лет АНК: новые возможности народной дипломатии	3622
813. 29	Хмелевский В.А.	Межкультурное многообразие и общая историческая память В республике Казахстан	3627
814. 30	Чжан Цзинкай	«Цветные революции» в эпоху интернета (особенности противостояния в странах СНГ)	3630

6 – СЕКЦИЯ
ФИЛОЛОГИЯНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

**6.1 ҰЛТТЫҚ ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ ЖАҢА ҮРДІСТЕРІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ**

815.	Абдулла А. К.	Абай мұрасындағы сакралды ұғымдар	3610
816.	Алаудин Н. Ә.	Нәзира Бердалы поэзиясындағы фольклорлық үрдістер	3614
817.	Амантай Н., Қапсихқызы Д.	«Ескендір» поэмасындағы уақыт пен мәңгілік мәселесі: Абайдың философиялық концепциялары	3618
818.	Ахметбекова Т. У.	Б.Майлин мен А.Чехов әңгімелеріндегі сарказм	3622
819.	Байдуллаева Ж.К.	Қазіргі қазақ прозасындағы мистика жанры	3626
820.	Ғалымжанова З. Т.	Мемуарлық романдардағы тәрбие құндылығы	3629
821.	Дәуренбек А. Ж.	Тұрсын Жұртбайдың «Бесіңді түзе!..» еңбегі: Мұхтар Әуезовтің шығармашылық тағдыры және көркемдік шындық	3632
822.	Ергеш А. М.	Қабдыкәрім Ыдырысов поэзиясындағы интертекст және оның поэтикалық мәні	3638
823.	Еркін А.	«Телқоңыр» және ұлттық болмыс	3641
824.	Жакупова С.С.	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетіндегі ескілікті сынау тенденциясы: Ш.Торайғыровтың «Базарбай молдаға» өлеңі	3644
825.	Жақсыбаева Н. Ж.	Білім берудегі жаңа технологияның тиімділігі	3645
826.	Төребаева А.О.	Жүрсін Ерман арнау өлеңдерінің көркемдік ерекшелігі	3650
827.	Тұрсын Қ. А.	Бейсембай Кенжебаев – аудармашы	3656
828.	Сұлтанбек Ә.	Орыс тілді қазақ жастарының сөз сапасы: түйіткілдер мен шешімдер	3659
829.	Қажетерова Ш. С.	Еркін өлеңдердегі көлеңке образы	3664
830.	Қуанышбаева Н.А.	Тайыр Жомартбаев шығармашылығындағы балалар әдебиетінің көркемдік-жанрлық сипаты және алаш кезеңіндегі білім беру ісіне ықпалы	3669
831.	Құлшар Б. М.	Сатирадағы есімдер жүйесі және олардың эстетикалық-семантикалық жүктемесі	3673
832.	Махмутова А. Қ.	Абай Құнанбайұлының қара сөздері және ұлттық әдебиеттанудың жаңа үрдістері: білім және руханият	3676
833.	Молдахан Е. М.	Tiktok, Instagram секілді әлеуметтік желілерді әдеби білім беруде қолдану тәсілдері	3679
834.	Томабаева А. Ғ.	Шәкәрім мен Қожа Хафиздің философиялық үндестігі	3683
835.	Түсіпбек М. К.	Мұхтар Әуезов пен Оноре де Бальзак шығармаларындағы сыншыл реализм	3688

		принциптері туралы	
836.	Сайфуллаева Б. Б.	Орта ғасыр түркі ойшылдарының мұрасы мен Абай шығармаларындағы көркемдік дәстүр сабақтастығы	3692
837.	Шагирова Д. Р.	Көлеңке архетипінің көркем трансформациясы: Достоевскийдің «Сыңар» повесі мен Төлен Әбдіктің «Парасат майданы» негізінде	3696

**6.2 ҚАЗАҚ ТІЛ БІЛІМІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ**

838.	Абденкул Д.С.	Үйлену салт өлеңдеріндегі лингвотанымдық сипат	3700
839.	Абдрахман А.Е.	«Ер Төстік» жырындағы ең басты гендерлік көріністер мен символдар	3704
840.	Амирова А.Б.	Мақал-мәтелдер әлеміндегі билік пен гендер: қазақ және ағылшын паремияларының салыстырмалы талдауы	3708
841.	Анарбекова А.Б.	Оқушылар сөйлеу тіліндегі терминдер қолданысы	3715
842.	Бөгетбаева А.Т.	Жаһанданудың мәдени таптаурындардың қалыптасуына әсері	3719
843.	Дәулетші Д.Р.	Жалпықолданыстағы сөздерді термин ретінде қолдануда жарыспалылық мәселесі (ақпараттық технологиялар саласы бойынша)	3723
844.	Ермекқызы А.	Интернет лексиканың қолданысы	3726
845.	Жаныбекқызы Б.	Ұлттық фильмдердегі тілдік ерекшеліктер және әсерлеуші құралдар (көркемдегіш құралдар)	3730
846.	Жарылхасын Б.Қ.	Мұхтар Мағауин шығармашылығындағы фразеологизмдердің мәні	3733
847.	Қуандықова И.Р.	Кірме сөздер: игерілуі және электронды коммуникация ортасындағы қолданысы	3736
848.	Қайыркен А.О.	Корпустық лингвистика: қазақ тілін оқытудағы инновациялық бағыт	3743
849.	Қанатқызы А.	Зейнолла Шүкіровтың шығармаларындағы кейіпкер тілі мен стилі	3747
850.	Қуаныш Ә.	Methodology for the development of students' emotional competence in the lesson of the kazakh language	3751
851.	Қыдырбай Н.А.	Қазақ тіліндегі жаңа сөздер мен терминдердің пайда болуы және оларды қалыптастыру мәселелері	3755
852.	Мадиярова Д.М.	Жастар тіліне әлеуметтік желінің әсері	3759
853.	Меліс А.Б.	«Жер-Ана» ұғымының мағыналық ерекшеліктері	3762
854.	Муратбаева Ж.К.	Қазіргі қазақ киносындағы тілдік ерекшеліктер (комедия жанры негізінде: «Таптым-ау сені»)	3766

855.	Муратова М.	І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасындағы мінез-құлық метафоралары	3769
856.	Мұхтарова Ф.С.	Қазақ және қырғыз тілдеріндегі тағамға қатысты этнофразеологизмдер	3772
857.	Нугман А.А.	Фразеологизмдердің лингво-мәдени өрісі	3775
858.	Онгарбаева А.О.	Қазақ және өзбек фразеологизмдеріндегі киелі сандардың ортақ белгілері	3777
859.	Оразалина А.А.	К.Оразалиннің тілдік тұлғасын тану мәселесі	3781
860.	Оралбай А.О.	Қазақ тілін әлеуметтік желілерге танымал ету үшін контент стратегиялары	3785
861.	Оспан М.Ж.	Қазақ халқының мақал-мәтелдеріндегі «Бақыт» концептісі	3790
862.	Өркенқызы А.	Постмодернистік мәтіннің байласымы мен тұтасымын барлау	3794
863.	Рзалиева Р.Ж.	Ғаламтордағы тұлғаны тілдік кемсіту: себебі мен салдары	3798
864.	Сәбитқызы Б.	Жанат Әскербекқызының шығармашылығындағы концептуалды метафора	3802
865.	Түйлебаева Қ.Б.	Хаос және контекст	3805
866.	Тұранов Ы.Ә.	Әлихан Бөкейханов шығармаларындағы антропонимдердің психолингвистикалық сипаты	3809
867.	Уәлібек А.А. Беласар І.Қ.	Қазақ фразеологизмдерінің гендерлік аспектісі	3812
868.	Ұланова Е.Д.	Т.Әбдікәкімовтің «Ажал даласындағы тас» өлеңіндегі сөздердің қолданылуының математикалық жиілігі	3816
869.	Халмурат Е.С.	Mangurtism – future tragedy	3819
870.	Шиктыбаева А.	Жасанды интеллект арқылы өтірік өлеңдер құрастыру	3821

6.3 ОРЫС ТІЛІ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯ РУССКИЙ ЯЗЫК И МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

871.	Абдикадырова А.М., Аманджол А.Е., Беккалиқызы А.	Слово <i>хайп</i> и его производные	3825
872.	Амангелді А.Ж.	Слова-паразиты в речи современной молодежи	3828
873.	Аманшаева И.С., Мәлікова А.Н.	Слово прикол и его производные в молодежном сленге (на материале НКРЯ)	3832
874.	Дудко В.Н.	Языковые средства как механизм воздействия	3836
875.	Елубаева К.К.	Устойчивое выражение "24/7" в современной речи: аспекты значения	3841
876.	Жарлықасым Ж.К.	Синтаксические модели новостных заголовков в интернет-СМИ Казахстана	3844

877.	Жумабаева А.Б.	Лексикографический анализ лексемы «упрямство» в русском и казахском языках	3850
878.	Кеңес Н.С.	Жизненное кредо молодёжи Казахстана: лингвоаксиологический аспект	3853
879.	Қалихан А.А.	Специфика молодежной инвективной лексики (на материале соцсетей Tik Tok, Telegram)	3856
880.	Мазуркина У.А.	Фонетическая интерференция при обучении русскому языку как иностранному китайских студентов	3859
881.	МаксUTOва Д.Г.	Научная VS народная этимология объектов Астаны (по материалам уличных интервью инстагида Мити Байназарова)	3862
882.	Серикова Д.М.	Специфика обучения аудированию в 9 классе	3865

**6.4 ОРЫС ӘДЕБИЕТІ: КӨРКЕМ МӘТІНДІ ТАЛДАУ ЖӘНЕ ТҮСІНДІРУ
РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА: АНАЛИЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА**

883.	Абдрахманова Э.	Bakhyt Kairbekov: the problems of creativity	3869
884.	Ерболат Д.	Фольклор как мотивообразующий элемент в повести З. Наурызбай и Л. Калаус «Приключения Бату и его друзей»	3870
885.	Ибраимова С.	Мотив самопожертвования в прозе Л. Улицкой	3874
886.	Кенжетай Б.	Фольклорные образы и мотивы в цикле «Кудыкины горы» Н. Черновой	3876
887.	Курмангалиева Г.	Метафора «необретенный рай» в романе Бахыта Кенжеева «Младший брат»	3879
888.	Мухамадиева К.	Особенности реализации категории «автора» и «скриптора» в романе Т. Толстой «Кысь»	3881
889.	Надирхан В.	Быт и нравы русского помещного дворянства в изображении Н.И. Новикова, Д.И. Фонвизина, А.Н. Радищева	3884
890.	Онгар А.	Символика круга в романе «Круг пепла» Д. Накипова	3888
891.	Оразалина А.	Литературное наследие Рымгали Нургали: социальные и философские аспекты в произведениях писателя	3891
892.	Өсербайұлы С.	Қазақ романының қалыптасу кезеңдері және дамуы	3893
893.	Сарсенбай М.	Концепция детства в литературе: культурный и философский контексты	3897
894.	Сералимова С.	Исторический контекст и культурные традиции в творчестве тюркоязычных писателей	3900
895.	Тахауикызы Ж.	Тема Древнего Новгорода в исторических и художественных произведениях Н.М. Карамзина	3903
896.	Турабекова И.	Образ современной российской женщины в произведениях Дарьи Донцовой	3907

897.	Цындра А.	Фольклорно-мифологический контекст образа ведьмы в повести Н.В. Гоголя «Майская ночь, или Утопленница»	3912
------	-----------	--	------

6.5 АУДАРМА ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘСЕЛЕЛЕРІ

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

898.	Айтбаева А.М.	Особенности аудиовизуального перевода на примере фильма «Inception»	3918
899.	Акимбекова К.Ж.	Прагматический аспект перевода рассказов Оскара Уайльда	3920
900.	Алпамыс Т.М.	Intercultural Features of Modality Expression in English and Kazakh: Translation Challenges	3922
901.	Амангелдиева А.М.	Қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдегі кейбір соматизмдер аудармасы	3926
902.	Әбдірахман А.Қ.	Аудиовизуалды аудармада реалияларды беру ерекшеліктері	3928
903.	Бектлеуова А.С.	Тіл және әдеп: ұлттық ерекшеліктер мен аудармадағы ұстанымдар	3931
904.	Бультенова Д.Т.	Culinaryonyms as culturally marked lexis: issues of equivalence in translation from Kazakh into English	3933
905.	Дулатова А.А., Кадырова Р.Р.	Ағылшын және қазақ тілдеріндегі фразеологизмдер мен мақал мәтелдердің ұқсастықтары мен айырмашылығы	3937
906.	Елибаева А.Т.	Лингвокультурные трансформации в аудиовизуальном переводе: анализ русской локализации фильма «Веном»	3941
907.	Жексемби Д.Д.	Аудармада қолданылатын цифрлық технологиялардың жетістіктері	3945
908.	Каткенова З.Д.	Childbirth celebration in Kazakh and English cultures	3950
909.	Қыдырбай Г.З.	Орта мектептерде ағылшын грамматикасын оқытуда коммуникативті әдістерді қолдану	3953
910.	Матыгулова А.Н.	Translation of documentary novels	3956
911.	Нығметулла К.Б.	Көркем әдебиет стилінің аудармасы: жасанды интеллект, машиналық аударма мен адам аудармасының салыстырмалы талдауы (Эрнест Хемингуэйдің «Килиманджаро – қарлы тау» әңгімесінің негізінде)	3959
912.	Райнбекова А.К.	«Жеті» санының ағылшын, орыс және қазақ тілдеріндегі фразеологиялық бірліктер мен аудармадағы көрінісі	3962
913.	Сейткенов К.Б.	Көркем мәтін тілі прагматикасын жеткізуде тіркесті бірліктердің аударылу ерекшеліктері	3966
914.	Сүндетова А.Н.	«Жаңбыр» концептісінің тілдік-танымдық сипаты және тіларалық берілуі (Э.Хемингуэйдің «Қош бол, майдан!» романы негізінде)	3972
915.	Утеулиева А.А.	Lexical-semantic types of non-verbal means and their translation	3978

**6.6 ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ**

916.	Айдарбекқызы М. Ермекқызы А.	Тілдердің жойылу қауіпі және қайта жаңғырту мүмкіндіктері	3983
917.	Асатова К.Т.	Semantic and Pragmatic Aspects of Anglicisms in Modern Kazakh	3986
918.	Аслялиева А.Ж.	Frequency and Functional-Semantic Analysis of Color-Denoting Adjectives in George Orwell's "Animal Farm"	3990
919.	Ахметбек Д.А.	Axiological characteristics of the biography of a virtual character	3996
920.	Байсұлтан А. Н.	Ағылшын көркем әдебиетіндегі бейвербалды қарым-қатынастың рөлі	3999
921.	Донбаева А. А.	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	4003
922.	Жунусова А. К.	Ағылшын әдебиетіндегі «адамның оң мінезі» лексика-семантикалық өрісінің құрылымы	4008
923.	Кенесбаев А. С.	The language game in modern internet communication	4013
924.	Кенжебай А.Т.	Сравнение языка рекламы в английском и казахском языках	4015
925.	Сабилова Ж.Б.	Репрезентация концепта "семья" в англо-, казахоязычных публицистических дискурсах начала XXI века	4018
926.	Сериккалиева А. Ж.	Образность публицистического дискурса в новогодних речах: сравнительный анализ выступлений президента Казахстана и короля Великобритании	4020
927.	Тлемисова Ж. М.	Semantic analysis of the linguistic changes driven by generation Z's neologisms	4023
928.	Турсынбетова А. Н.	Балалар тіліндегі инновациялар мен олардың сөзжасамдық ерекшеліктері	4027
929.	Ундимисова А.Ж.	Английские пословицы и поговорки: их значение, употребление и русские эквиваленты	4030
930.	Хасенов И. Танабаев Т.	A brief overview of the origins and formation of the basic terms of electricity in English and Kazakh languages	4031
931.	Шандер Д.	The English language acquisition: why are you still unable to speak it?	4034

**6.7 ҚЫТАЙ ФИЛОЛОГИЯСЫ МЕН ЛЕКСИКОЛОГИЯСЫ: ЖАҢА
БАҒЫТТАР МЕН ӘДІСНАМАЛАР
КИТАЙСКАЯ ФИЛОЛОГИЯ И ЛЕКСИКОЛОГИЯ: НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
И МЕТОДОЛОГИИ**

932.	Абдуллина А.Р.	Тіл мен мәдениеттің өзара байланысы және аудармадағы рөлі	4039
933.	Абдуразакова М. Д.	Ресми іс-қағаздардағы тұрақты тіркестер мен клишелердің аудару тәсілдері (қытай және	4043

		қазақ тілдерінің іскерлік құжаттары негізінде)	
934.	Асқар Н.	Лю Цысиннің “Үш Ғалам” (三体) ғылыми-фантастикалық роман трилогиясының стилистикалық ерекшеліктері	4046
935.	Дюсупжанова Ж.М.	Қытай фильмдерін қазақ тіліне аударудың ең танымал түрлері мен кең таралған әдістері	4049
936.	Кабышева А.Д.	Медициналық терминдерді қытай тілінен қазақ тіліне аудару мәселелері	4054
937.	Күшәнбек М.	Бақ-тағы қытай фразеологизмдерінің қазақ тіліне аударылу ерекшеліктері	4060
938.	Қалекенова Ж.Қ.	Мәдени революция кезеңіндегі әдебиеттің даму көрінісі	4065
939.	Майбас Ә.Т.	Қытай тілін шет тілі ретінде оқытудың бастауыш сатысындағы құрмалас сөйлемдердегі жалғаулықтардың оқыту мәселесі	4068
940.	Мамедова Р.В.	Сравнительный анализ китайских и казахских пословиц и фразеологизмов	4071
941.	Маметова А.М.	Медицина саласындағы кәсіби мәтіндерге лингвистикалық талдау	4076
942.	Мылтықбай Ж.А.	Қытай ауызекі сөйлеу стилінің қолдану аясы	4080
943.	Намазова Ж.Т.	Жасанды интеллект негізіндегі қытай тілін оқу: мүмкіндіктер мен шектеулер	4085
944.	Нұрлан Е.	Цянь Чжуншудың “Қоршалған қамал” романының көркемдік ерекшеліктері мен кейіпкерлер образы	4088
945.	Нұртай А.	«Өмір мен өлім мені қажытады» романында реинкарнация арқылы әлеуметтік жіктелуді бейнелеу	4093
946.	Сейлова А.А.	Влияние политической и культурной ситуации в Китае в период Тан на литературу	4097

**МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS**

**СЕКЦИЯ 7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ
ECONOMIC SCIENCES**

**Подсекция 7.1 ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ**

**ОТКРЫТОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
БЕЗОПАСНОСТЬ**

OPENNESS OF THE NATIONAL ECONOMY AND ITS ECONOMIC SECURITY

947.	Асылбаева Ж.Е.	Цифровизация в жилищном строительстве: преимущества и перспективы	4100
948.	Аудан Д.Т.	Өнеркәсіп кәсіпорының тұрақты дамуының	4103

и ситуация, в которой происходит действие. Во второй части, «*Есть выживший из экипажа*», вариант перевода, предполагает наличие факта, тогда как в оригинале «*One of the astronauts is still alive*» акцент сделан на том, что один из астронавтов остался жив. Также в русском тексте слово «экипаж» не имеет однозначного значения без контекста, в то время как в английском примере использование слова «*astronauts*» дает четкое представление о том, о каком составе экипажа идет речь. Этот перевод предполагает использование метода адаптации, а также дополнительного пояснения для обеспечения лучшего понимания аудиторией.

В приведенных примерах переводчик использует различные грамматические трансформации, такие как:

- **Изменение времени** (с прошедшего на настоящее)
- **Синтаксические преобразования** (например, добавление элементов или изменение структуры предложений)
- **Адаптация фраз** (для улучшения восприятия на целевом языке)

Эти трансформации помогают сделать перевод более точным и естественным для англоязычного зрителя, сохраняя оригинальный смысл, но адаптируя его к грамматическим и стилистическим особенностям английского языка.

Заключение. Анализ перевода фильма «*Веном*» демонстрирует разнообразие лексических трансформаций, необходимых для адаптации диалогов и сохранения стиля персонажей, таких как Эдди и Веном. Переводчики используют различные методы: от прямого перевода до культурных адаптаций и цензурных изменений, что помогает сохранить баланс между оригинальным текстом и воспринимаемым зрителем смыслом. Включение примеров из 2-й и 3-й серии позволяет более полно охарактеризовать трансформации, учитывая изменение динамики отношений между персонажами и их взаимодействие с аудиторией.

Таким образом, через использование различных лексических и грамматических модификаций, а также культурных адаптаций, русский дубляж фильма «*Венома*» успешно передает суть и эмоциональное воздействие оригинала, несмотря на необходимость учета культурных различий и лингвистических особенностей целевого языка.

Список использованных источников

1. Апресян, Ю. Д. (2004). *Теория перевода*. Москва: РГГУ.
2. Галперин, И. Р. (2007). *Теория перевода: Лингвистический аспект*. Москва: Аспект Пресс.
3. Комиссаров, В. Н. (2017). *Теория перевода: Краткий курс*. Москва: Издательство "Юрайт".
4. Стернин, И. В. (2010). *Теория перевода*. Москва: Академический проект.

ӘОЖ 81'25

АУДАРМАДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ЖЕТІСТІКТЕРІ

Жексемби Диара Дюсенбековна

diarazhexembi.17@gmail.com

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Аударма теориясы мен практикасы кафедрасының 1 курс магистранты,
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші - доктор PhD, Акижанова Диана Муратовна

Технологиялардың дамуы адамдардың қарым-қатынасын өзгертті, ал аудармада цифрлық технологиялар тілдік және мәдени әртүрлілікті меңгеруде маңызды құралға айналды. Жаһандану көптілді коммуникацияны талап еткендіктен, бизнес пен білім беру салаларында аударма технологиялары маңызды рөл атқарады. Жасанды интеллект пен машиналық оқыту жетістіктері нейрондық машиналық аударма, ауызша мәтінді жазбашаға түрлендіру жүйелері және компьютерлік аударма құралдарын дамытты. Google

Translate және Yandex Translate сияқты құралдар машиналық аударманы қолжетімді етсе, AI негізделген платформалар мәнмәтінге тәуелді аударма мен нақты уақыт тәртіптемесін қамтамасыз етті.

Жүйелі шолу аударма технологиялардың жетістіктерін зерттеуге, қолданысын бағалауға, өзекті мәселелерді анықтауға және жаңа үрдісіне негізделген. Соңғы зерттеулерді жинақтау арқылы мақала жан-жақты аударма технологияларының жаһандық коммуникацияға әсерін көрсетеді.

Қазіргі уақытта заманауи технологиялық жаһандану адам өмірінің барлық салалары мен қырларын толықтай қамтып отыр. Жаһандану процесі мен Интернеттің кең қолжетімділігі коммуникациялық әрекеттерге ақпараттық қолдау жүйесін дамытуға және жетілдіруге жол ашты [1].

Жасанды интеллект пен машиналық оқыту жетістіктері аударма технологияларын айтарлықтай ілгерілетті. Нейронды машиналық аударма (NMT) статистикалық әдістерден асып, Google Translate, DeepL сияқты жүйелер арқылы контексті жақсы түсініп, аударма сапасын жақсартады. Бұл жүйелер трансформаторлық модельдер мен ауқымды деректерді пайдаланады. SDL Trados, memoQ сияқты CAT құралдары аударма жады мен терминологияны басқару арқылы кәсіби аудармашыларға көмекші ретінде қолданылады, әсіресе заң және медицина салаларында дәлдік пен бірізділікті қамтамасыз ете отырып, аударманың сапасын арттырады. Сонымен бірге, қазақ тілінің терминологиясын сақтау және дамыту мәселелері, әсіресе аударма контекстінде, Шерубай Құрманбайұлының зерттеулерінде қарастырылған [2].

Нақты уақыт тәртіптемесінде аударма жасайтын технологиялар, әсіресе көптілді ортада маңызды рөл атқарады. Microsoft Translator, iTranslate сияқты қосымшалар сөйлесуді мәтінге айналдырып, жылдам аударуға мүмкіндік береді. Мұндай инновациялар мобилді құрылғыларға интеграцияланып, тілдік кедергілерді жоюға ықпал етеді. Аз ресурсты тілдерде аударма дәлдігі төмендеп, мәдени ерекшеліктерді жеткізуде қиындықтар туындайды. Машиналық аударма метафоралар мен идиомаларды дәл түсіндіре алмайтындықтан, маманның араласуы қажет. Бұл мәселелерді шешу үшін мәнмәтінге тәуелді жүйелер, трансферлік оқыту, көптілді модельдер және мәдени ерекшеліктерді ескеретін алгоритмдер қолданылады.

Нейронды машиналық аударма заманауи аударма технологиялардың негізін қалаушы инновацияға айналды. Бұл инновация ережеге негізделген машиналық аударма мен статистикалық машиналық аудармаға қарағанда жетілдірілген. Егер ережеге негізделген машиналық аударма алдын ала еңгізілген лингвистикалық ережелерге тәуелді болса, ал статистикалық машиналық аударма статистикалық модельдерге және үлкен екітілді корпусстарға сүйенсе, нейронды машиналық аударма мәтінді аудару және талдау үшін терең оқытудың күрделі алгоритмдерін қолданады. Осы әдіс арқылы нейронды машиналық аударма жүйелері сөйлемдегі контекстік байланысты белгілеп, түсінеді. Бұның нәтижесінде аударма бірқалыпты әрі дәл болып шығады [3]. Алайда, нейронды машиналық аударма әлі де өзекті мәселелерді шешу керек. Нейронды машиналық аударма ауқымды деректерге негізделгендіктен, деректер ресурсы аз тілдерді аударуда қиындықтарға тап болады. Мәселені шешуде трансферттік оқыту, деректерді кеңейту және бақыланбайтын әдістер сынды инновациялық көзқарасты талап етеді [4].

Жасанды интеллектке негізделген ауызша мәтінді жазбашаға және керісінше жазбашадан ауызша мәтінге түрлендіретін технологиялар көптілді коммуникацияны нақты уақыт тәртіптемесінде едәуір өзгертті. Мұндай өзгерістің нәтижесінде қарым-қатынас теңдессіз қолайлылық пен тиімділікке жетті. Жасанды интеллекттің озық модельдерін қолдану арқылы ауызша мәтін жазбашаға синтезделіп, соңынан нақты уақыт тәртіптемесінде бірнеше тілге аударуға мүмкін. Бұндай мүмкіндік Microsoft Translator және iTranslate қосымшаларын халықаралық бизнес, білім беру, құқық және техника саласында таптырмас құралға айналдырды [5]. Бұл қосымшалар тілдік кедергілерге қарамастан, жылдам әрі нақты аударма ұсынып, бизнес кездесулер мен өзара түсіністікті нығайтуда маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, оларды мобильді және киілетін құрылғыларға интеграциялау арқылы қолжетімділік артады.

Компьютерлік аударма құралдарындағы тиімділікті және дәлдікті артуда бағытталған функциялар кәсіби аудармашылардың жұмыс барысының маңызды компонентіне айналды. SDL Trados, memoQ және SmartCAT платформалары аударма жады, глоссарийлерді басқару және машиналық аударма жүйелерін бірқалыпты интеграциялау сияқты кеңейтілген функционалды мүмкіндіктерге ие. Бұндай функциялар кәсіби аудармашыларға жұмыс барысын оңтайландыруға, әр жобаларында келістілікті қамтамасыз ету және қайталанатын міндеттерді орындауда уақытты үнемдеуде көмегін тигізеді [6]. Аударма жады бұрын аударылған ақпаратты сақтап, жаңа жобаларда қолдану арқылы аударма процесін жеделдетіп, терминология мен тұжырымдамалардың біркелкілігін қамтамасыз етеді. CAT құралдары медицина, заң және техника салаларында дәлдікті сақтап, қайталанатын ақпаратты автоматтандырып, аудармашының

назарын маңызды бөліктерге шоғырландыруға мүмкіндік береді, бұл тиімділікті арттырып, инновацияларды дамытуға ықпал етеді.

Аударма технологиялары халықаралық сауда мен іскерлік қарым-қатынасты жеңілдетіп, компаниялардың жаһандық нарықтарда тиімді әрекет етуіне мүмкіндік береді. Google Translate, DeepL және Yandex Translate сияқты құралдар маркетинг материалдарын, өнім сипаттамаларын және заңдастырылған құжаттарды аударып, компанияларға әртүрлі аудиториялармен өзара әрекеттесуді қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, Microsoft Translator жиналыстар мен келіссөздерді нақты уақыт тәртібінде аударуға көмектеседі, бұл халықаралық ынтымақтастықты нығайтады. Электрондық коммерция платформалары да аударма технологияларын пайдаланып, тұтынушылардың тілдік және мәдени ерекшеліктеріне бейімделу арқылы сатылымды арттырады.

Білім беру саласында аударма технологиялары инклюзивтілік пен қолжетімділікке жетуде жаңа мүмкіндіктер ашады. Студенттер мен оқытушылар әртүрлі тілдердегі деректерге оңай қол жеткізе алады. Жасанды интеллектке негізделген ауызша мәтінді жазбашаға түрлендіретін жүйелер нақты уақыт тәртіптемесінде дәрістерді аударуда шешуші рөл атқарады. Осылайша, студенттер қалаған тілде білім алып, анағұрлым инклюзивті оқу ортасын құруға ықпал етеді [5]. Аударма технологиялары тіл үйренуге де септігін тигізіп жатыр. Жедел аударманы, айтылым нұсқаулықтарды және контекстік түсіндірмелерді ұсынатын құралдар тілді тез үйретеді. Осыған қоса, лексиканы, грамматиканы және айтылымды игеруге практикалық жағынан да тиімді. Жаһандық оқу материалдарына, ғылыми жұмыстарға және мультимедиялық ресурстарға қол жеткізу арқылы мәдениетаралық түсіністікке, оқу бағдарламасын байытуға және білім мен перспектива спектрін кеңейтеді.

Заң және инженерия салаларында аударманың дәлдігі мен бірізділігі шешуші рөл атқарады. Мамандандырылған аударма платформалары заңдық және техникалық терминологияны сақтау үшін кең терминологиялық базалар мен глоссарийлерді қолданады. Олар келісімшарттар, патенттер, сот құжаттары мен техникалық нұсқаулықтарды аударуда сәйкестікті қамтамасыз етіп, аударылған материалдардың құқықтық және техникалық талаптарға сай болуын қамтамасыз етеді. Автоматтандыру процестері аудармашылардың жүктемесін азайтып, мәтіннің мағынасын нақтылауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл құралдар өлшем бірліктерін, техникалық жаргонды және диаграммаларды дұрыс бейімдеу арқылы тиімді коммуникацияға ықпал етеді.

Заманауи аударма технологияларының кемшілігі – жоғары сапалы деректер жиынтығына тәуелділігі. Нейронды машиналық аударма жүйелері тілдік заңдылықтарды меңгеруде кең екі тілді корпорацияларға сүйенеді, бұл ресурстары аз тілдерге, әсіресе цифрлық өкілдігі шектеулі тілдерге аударма қызметінің көрсетілмеуіне әкеледі. Себебі, аударманың дәл және сенімді болып шығуы оқу деректерінің жеткілікті болуымен байланысты [4]. Аударма технологияларының деректерге тәуелділігі азшылық тілдер үшін сапаның төмендеуіне және лингвистикалық теңсіздіктің күшеюіне әкеледі. Бұл цифрлық технологияларға қолжетімділікті шектеп, ресурсы аз тілдерде сөйлейтіндер үшін маңызды ақпаратқа қол жеткізуді қиындатады. Сонымен қатар, технологиялық алшақтық лингвистикалық әртүрлілікті қорғауға қауіп төндіріп, азшылық тілдерін цифрлық кеңістікте оқшаулайды. Контекстке негізделген аударма жүйелері жетілгенімен, контекстік ақпаратты тиімді интеграциялау әлі де шешілмеген мәселе болып табылады. Қолданыстағы жүйелер көбінесе сөйлемнің кең контекстін толық есепке ала алмай, сөйлемдерді оқшауланған түрде аудару кезінде дәлсіздіктерге әкеледі. Бұл шектеу әсіресе ұзақ мәтіндерде немесе диалогтық сценарийлерде айқын көрінеді, мұнда мағынасы мен дәйектілігі көбінесе пәнаралық байланыстарға байланысты [7]. Мысалы, егер жүйе алдыңғы немесе кейінгі сөйлемдерге сілтеме жасай алмаса, «he», «she» немесе «it», яғни «ол» есімшесі және басқа контекстке тәуелді элементтер қате аударылуы мүмкін. Жүйе сөйлеушінің ниеті мен стилін дұрыс түсінбеуі және тақырыптық байланыстар мен сілтемелерді жоғалтуы мүмкін, бұл аударма сапасын төмендетеді. Контексті тиімді интеграциялау есептеу ресурстарын арттырмай шешілмеген мәселе болып қалуда. Кеңейтілген енгізу терезелері мен назар аудару механизмдері ұзақ диалогтар мен баяндаулардағы тәуелділіктерді толық қамти алмайды. Бұл шектеулерді жою үшін дискурс деңгейіндегі модельдеу, есте сақтау механизмдері және құжаттық деңгейдегі оқыту қажет. Болашақта контексті жақсырақ түсінетін аударма жүйелері дамығанымен, маңызды контексттерде адам бақылауы маңызды рөл атқарады.

Аударма технологиялары тап болатын мәселелерді шешу бойынша жүргізіліп жатқан зерттеулер бірнеше негізгі инновациялық және этикалық бағыттарға шоғырланған. Оларға техникалық

мүмкіндіктерді жетілдіру, тілдік алшақтықтарды жою және жасанды интеллекттің дамуына жәрдемдесу жатады. Атап айтқанда:

- Трансферлік оқыту және көптілді нейрондық машиналық аударма модельдерін дамыту. Бұл әдістер аз ресурстары бар тілдерді қолдауға бағытталған. Трансферлік оқыту көп ресурсты тілдерде дайындалған модельдерге тілдік білімдерін аз ресурсты тілдермен бөлісуге мүмкіндік береді. Осылайша, кең көлемді екітілді деректер жинағына тәуелділікті айтарлықтай төмендетеді. Көптілді NMT модельдері бірнеше тілді бір мезгілде оқыту арқылы ортақ көріністерді пайдаланып, аз қамтылған тілдер үшін аударма тиімділігін арттырады. Бұл тәсілдер аударма технологиясының аз таралған және этникалық азшылық тілдерінің сөйлеушілері үшін қолжетімділігін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады, инклюзивтілік пен мәдени мұраны сақтауға ықпал етеді [8].

- Контексті ескеретін аударма жүйелері нейрондық модельдердің шектеулерін жоюға бағытталған, олар кеңірек лингвистикалық немесе ситуациялық контекстті ескереді. Қосымша ақпаратты интеграциялау арқылы бұл жүйелер мағыналық дәлдік пен үйлесімділікті арттырып, дәйекті аударма ұсынады, бұл өз кезегінде көптілді коммуникацияның сапасын айтарлықтай жақсартады. Бұл, әсіресе, диалог немесе құжат деңгейіндегі аударма үшін маңызды, өйткені контекст мағыналық тұтастық пен логикалық байланыстылықты сақтауда шешуші рөл атқарады [7].

Осы бағыттарға назар аудару аударма технологияларын жетілдіріп, олардың этикалық стандарттар мен инклюзивтілік қағидаттарына сай дамуына ықпал етеді, жаһандық коммуникацияның теңгерімді дамуына жол ашады.

Аударма технологиялары саласы үнемі дамып, қазіргі мәселелерді шешуге және машиналық аударма жүйелерінің мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған жаңа үрдістер қалыптасуда. Бұл бағыттар аударма дәлдігін, қолжетімділігін және инклюзивтілігін арттыруға ықпал ететін перспективалы шешімдерді ұсынады. Аударма технологиялары саласындағы соңғы жетістіктер машиналық аударма жүйелерінің контекстті түсіну қабілетін жетілдіруге бағытталған. Контекстті ескеретін нейрондық машиналық аударма модельдері осы бағыттағы маңызды қадам болып табылады, себебі олар жекелеген сөйлемдерден тыс қосымша ақпаратты-қоршаған мәтінді, диалог тарихын және семантикалық кірістірулерді интеграциялау арқылы өңдейді. Бұл жетілдірулер әсіресе құжаттық деңгейдегі немесе ауызша сөйлеу контекстіндегі аудармада мағыналық үйлесімділікті сақтау және мәндік реңктерді дұрыс жеткізу үшін маңызды рөл атқарады [7]. Контекстті ескеретін NMT модельдері алдыңғы және кейінгі сөйлемдерді талдап, мағыналық дәлсіздіктерді азайтады, мәтіннің бірізділігін сақтайды және семантикалық байланыстарды терең түсінуге көмектеседі. Бұл тәсіл дәстүрлі аударманың шектеулерін еңсеріп, заңнамалық, техникалық, ғылыми мәтіндер мен нақты уақыттағы аударма жүйелерінде тиімді қолданылады. Сондай-ақ, түпнұсқаға барынша сәйкес аударма жасап, пайдаланушы тәжірибесін жақсартады.

Ресурстары аз тілдер аударма технологияларында кездесетін қиындықтарды шешу мақсатында зерттеушілер көптілді нейрондық машиналық аударма модельдеріне жүгінуде. Бұл модельдер тілдер арасындағы білім алмасуды пайдалана отырып, аударманың сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Facebook әзірлеген M2M-100 секілді жүйелер осы саладағы айтарлықтай ілгерілеуді білдіреді, өйткені олар ағылшын тілін аралық тіл ретінде қолданбай-ақ бірнеше тіл арасында тікелей аударма жасауға қабілетті. Трансферлік оқыту сияқты әдістерді қолдану арқылы бұл модельдер көп ресурсты тілдердің мәліметтерін пайдаланып, аз ресурсты тілдер үшін аударма сапасын жақсартады. Бұл тәсіл жүйеге тілдік үлгілерді, грамматикалық құрылымдарды және сөздік қорды әртүрлі тілдер арасында тиімді тасымалдауға мүмкіндік береді, осылайша аз ресурсты тілдер үшін аударманың өнімділігін едәуір арттырады [8]. Егер аз ресурсты тіл көп ресурсты тілмен ортақ лингвистикалық ерекшеліктерге ие болса, көптілді модель көп ресурсты тілден алынған білімді қолданып, аударма дәлдігін арттыра алады. Бұл тәсіл үлкен екітілді мәліметтерге тәуелділікті азайтып, аз қамтылған тілдерге қолжетімді аударма құралдарын дамытады. Нәтижесінде, тілдік теңсіздік төмендеп, қауымдастықтар жаһандық ақпаратқа қол жеткізіп, өз тілдік мұрасын сақтай алады. Дегенмен, барлық тілдердің оқу мәліметтерінде тиісті деңгейде ұсынылуын қамтамасыз ету және көптілді модельдердің есептеу тиімділігін оңтайландыру сияқты мәселелер әлі де өзекті болып отыр. Соған қарамастан, осы саладағы жетістіктер аударма технологияларының инклюзивті дамуы жолында маңызды қадам болып табылады. Зерттеулер жалғаса келе, бұл модельдер тілдік кедергілерді еңсеруде

және ақпарат пен коммуникация құралдарына тең қолжетімділікті қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады деп күтілуде.

Нақты уақыт режиміндегі аударма жүйелері сөйлеуді мәтінге түрлендіру, нейрондық машиналық аударма (NMT) және мәтінді сөйлеуге айналдыру технологияларын бірыңғай жұмыс процесіне интеграциялау арқылы айтарлықтай жетілдірілуде. Бұл жүйелер тілдік кедергілерді еңсеруге көмектесіп, жаһандық бизнес, халықаралық сапарлар және инклюзивтілікті қамтамасыз ету салаларында тиімді коммуникацияны жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Google Live Transcribe секілді құралдар мен аудармаға арналған киілетін құрылғылар көптілі қарым-қатынасты нақты уақыт режимінде жеңілдете отырып, пайдаланушыларға түрлі тілдік контекстерде тиімді әрекеттесуге жағдай жасайды. Бұл технологиялар әсіресе халықаралық іскерлік келіссөздер жүргізуде, шетелге сапар шегушілер үшін және есту қабілеті шектеулі адамдарға нақты уақыттағы субтитрлер арқылы сөйлесулерге қатысу үшін аса пайдалы [5].

Бұл жүйелер сөйлеуді мәтінге түрлендіріп, аударып, қайта сөйлеуге айналдырады, тілдік тосқауылдарды жойып, коммуникацияны жылдам әрі инклюзивті етеді. Смарт-құлаққаптар нақты уақыт режимінде аударма жасап, қарым-қатынасты еркін жүргізуге көмектеседі. Болашақта кідірісті азайтып, дәлдікті арттыру арқылы бұл технологиялар дипломатия, төтенше жағдайлар мен тікелей эфирлерде сенімдірек болмақ.

Қорытынды

Аударма технологиялары қарқынды даму нәтижесінде адамдар мен ұйымдардың қарым-қатынас жасау тәсілдерін түбегейлі өзгертіп, тілдік және мәдени кедергілерді еңсеруге ықпал етуде. Нейрондық машиналық аударма (NMT), жасанды интеллектке негізделген шешімдер және компьютерлік лингвистикалық құралдараударманың дәлдігін, тиімділігін және қолжетімділігін айтарлықтай арттырды. Бұл инновациялар бизнес, білім беру, денсаулық сақтау және мемлекеттік басқару салаларында кеңінен қолданылып, жаһандану жағдайында аударма технологияларының трансформациялық әлеуетін айқын көрсетуде. Дегенмен, контекстік дәлдікті сақтау, тілдік нюанстарды ескеру және аз ресурсты тілдерді қолдау секілді мәселелер әлі де өзекті. Сонымен қатар, деректер құпиялылығы, алгоритмдік әділдік және этикалық жауапкершілік тәрізді факторлар аударма технологияларын әзірлеу және енгізу үдерістерін күрделендіре түседі. Бұл шектеулер үздіксіз зерттеу мен инновацияның маңыздылығын көрсетеді, өйткені олар аударма жүйелерінің инклюзивтілігін арттыру және кемшіліктерін жою үшін аса қажет. Болашақта контекстке тәуелді аударма жүйелері, көптілі NMT модельдері және кеңейтілген (AR) мен виртуалды шынайылық (VR) технологияларымен интеграция перспективалы бағыттар ретінде қарастырылуда. Осындай жетістіктерді тиімді пайдалану аударма технологияларын одан әрі дәл, әділетті және тұрақты ете алады. Алдағы зерттеулерде инклюзивтілік, этикалық стандарттарға сәйкестік және экологиялық тұрақтылық мәселелеріне басымдық беру қажет, себебі аударма технологиялары өзара байланысты және әртүрлілікті арттырып келе жатқан жаһандық қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыруы тиіс.

Осы шолуда аударма технологияларын одан әрі дамыту үшін зерттеушілер, әзірлеушілер және салалық мамандардың бірлескен күш-жігерінің маңыздылығы атап өтіледі. Қазіргі шектеулерді еңсеру және жаңа технологиялық үрдістерді ескеру арқылы бұл сала көптілі әлемде тілдік алшақтықтарды жоюға және өзара түсіністікті нығайтуға айтарлықтай үлес қоса алады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Новожилова А.А. Машинные системы перевода: качество и возможности использования. Вестник Волгоградского государственного университета. Сер 2, Языкознание, №3, 2014, 67-73 сс.
2. Құрманбайұлы Ш. Қазақ терминологиясы: зерттеулер, оқулық, сөздік, библиография. Алматы, 2014, 952 б.
3. Vaswani A., Shazeer N., Parmar N., Uszkoreit J, Jones L., Gomez A.N., Kasier L., Polosukhin I. Attention is all you need. Advances in Neural Information Processing Systems, 30, 2017, 5998-6008 pp.
4. Lakew S.M., Federico M., Negri M., Turchi M. Low-resource neural machine translation: A survey. Computational Linguistics Journal, 46(2), 2020, 455-487 pp.
5. Aggarwal C., Hwang J., Lin D. Real-time speech translation: Applications and challenges. International Journal of Language and Communication, 47(3), 2021, 245-261 pp.

6. Garcia I. Technology and translation: Enhancing the translator's role. *Journal of translation Studies*, 31(4), 2019, 237-252 pp.
7. Zhang B., Wang Y., Liu J. Context-aware neural machine translation: Enhancing quality with contextual embeddings. *Transactions of the Association for Computational Linguistics*, 8, 2020, 452-468 pp.
8. Aharoni R., Johnson M., Firat O. Massively multilingual neural machine translation. *Proceedings of the 2019 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies*, 2019, 3874-3884 <https://aclanthology.org/N19-1388/>.

UDK 81-2:39

CHILDBIRTH CELEBRATION IN KAZAKH AND ENGLISH CULTURES

Katkenova Zarina Didarovna

zarinakatkenova052@gmail.com

Toraighyrov University, 3rd year student of Foreign Languages,

Pavlodar, Republic of Kazakhstan

Scientific advisor - Borankulova B. E.

Toraighyrov University, Senior Lecturer, Master of Humanitarian Sciences, Pavlodar, Republic of Kazakhstan

The birth of a child is a joyous event accompanied by many traditions and customs that vary according to cultural context. There are many unique practices in Kazakhstan and England that reflect the historical and cultural characteristics of these countries.

In this paper, we will examine the traditions associated with childbirth in Kazakh and English cultures, explore the linguistic connections, and present phraseologies and proverbs related to this topic.

The relevance of the topic is the need to understand the diversity of cultures and their mutual influence in the modern world. The study of traditions helps not only to preserve cultural heritage, but also to strengthen intercultural ties, which is especially important in the context of globalization.

The purpose of this paper is to show how traditions, customs and language reflect cultural values related to childbirth in Kazakhstan and England.

Tasks

Identify key linguistic expressions and rituals associated with childbirth in both cultures.

Compare the cultural significance of these traditions and how they reflect the values of each society.

Explore how language plays a role in the preservation and transformation of childbirth rituals.

Materials of the paper are Kazakh Lullaby (Бесік жыры-Bessik zhyry) and English Lullaby (All the Pretty Little Horses):

Method is linguistic analysis and comparing of lexis related to the childbirth in both languages.

V. A. Maslova defines linguistic culture as a branch of linguistics emerged at the intersection of culture and language[1]. Kazakh and English cultures all have different ideas on what a “holiday” is, reflecting their own values, customs, and linguistic quirks. With expressions like «мереке» (mereke), Kazakh celebrations like “Наурыз-Nauryz” emphasize Islamic customs, seasonal regeneration, and nomadic hospitality. Holidays in English culture combine religious and secular aspects; for example, the word “holiday” originally meant “holy day”. All three cultures place a strong emphasis on family, community, and shared festivities despite their differences, showing how holidays promote social cohesiveness and cultural identity.

English Childbirth Traditions. In the English culture, childbirth is generally celebrated within a nuclear family setting. One of the most common traditions is the baby shower, an event held before the baby is born. Friends and family come together to give gifts to the expectant mother, often accompanied by phrases like “Congratulations on your bundle of joy!” or “Wishing you a smooth delivery”. Language plays an important role in expressing joy and support. For example, phrases like “a star is born” or “a new chapter begins” often symbolize new life and the start of parenthood. These linguistic expressions reflect a sense of anticipation and celebration.